

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет
Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології
Кафедра геоматики, землеустрою та планування територій
Державний біотехнологічний університет
Кафедра управління земельними ресурсами, геодезії та кадастру
Сумський національний аграрний університет
Кафедра геодезії та землеустрою
Полтавський відділ Українського географічного товариства
ГО «Земельний фонд України»
Хорольський ботанічний сад

Агроландшафти: інноваційні підходи у землеустрої та садово-парковому господарстві:

збірник статей
II Всеукраїнської
науково-практичної конференції

присвяченої **105-річчю** Полтавського державного аграрного університету

17 квітня 2025 року

м. Полтава

УДК 712.24:001.895:332.3:712.253

Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського державного аграрного університету (
протокол № 10 від 27 травня 2025 року)

Редакційна колегія:

Шевчук С. М., доктор географічних наук, професор (головний редактор);
Маренич М. М., доктор сільськогосподарських наук, професор;
Гапон С. В., доктор біологічних наук, професор;
Ляшенко Д. О., доктор географічних наук, професор;
Зось-Кіур М. В., доктор економічних наук, професор;
Домашенко Г. Т. кандидат технічних наук, доцент;
Чувпило В. В., кандидат наук з державного управління, доцент;
Нагорна С. В., кандидат сільськогосподарських наук;
Куришко Р. В., старший викладач.

A26 Агроландшафти: інноваційні підходи у землеустрої та садово-парковому господарстві: збірник статей II Всеукраїнської науково-практичної конференції. (м. Полтава, 17 квітня 2025 р.). Полтава, 2025. 269 с.

У збірнику статей II Всеукраїнської науково-практичної конференції висвітлено результати досліджень та інноваційні підходи у геодезії, землеустрої, плануванні територій садово-паркових та лісових агроландшафтів. Видання може бути корисним для викладачів закладів вищої освіти, фахівців-практиків, здобувачів вищої освіти.

За достовірність та оригінальність опублікованих матеріалів відповідальність несуть автори. Матеріали опубліковані у авторській редакції.

ISBN 978-617-8466-22-0

© Полтавський державний аграрний університет, 2025
© Автори статей, 2025

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ	11
Шевчук Сергій Миколайович <i>Геоінформаційне моделювання змін агроландшафтів лівобережного лісостепу України в умовах кліматичних змін для забезпечення продовольчої безпеки: обґрунтування програми дослідження</i>	11
Домашенко Галина Тимофіївна <i>Застосування ГІС-технологій у інженерно-геодезичних вишукуваннях для планування агроландшафтів</i>	16
Чувпило Вадим Вікторович <i>Використання БПЛА з метою моніторингу використання сільськогосподарських земель</i>	20
Булава Леонід Миколайович <i>Садово-паркові ландшафти поміщицьких садиб XVIII – початку ХХ століть (у сучасних міських межах Полтави)</i>	23
Коваленко Нінель Павлівна, Поспєлова Ганна Дмитрівна, Самородов Віктор Миколайович <i>Перспективи сортів півоній <i>Lactiflora</i> gr. вітчизняної селекції для ландшафтного дизайну</i>	27
Вережак Єлизавета Василівна, наук. кер. – Нагорна Світлана Вікторівна <i>Геодезичні роботи при проєктуванні та благоустрої ландшафтних об'єктів</i>	30
СЕКЦІЯ 1. ЗЕМЛЕУСТРІЙ, УПРАВЛІННЯ АГРОЛАНДШАФТАМИ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	33
Даценко Людмила Миколаївна, Тітова Світлана Вікторівна, Дубницька Маргарита Вячеславівна <i>Досягнення сталого та раціонального землекористування в Україні в умовах війни</i>	33
Кошкалда Ірина Віталіївна, Ряснянська Альона Миколаївна <i>Концепція екосистемних послуг: законодавче забезпечення та роль землеустрою</i>	36
Князь Олександр Вікторович, Анопрієнко Тетяна Володимирівна, Садовий Іван Іванович <i>Сталі агроландшафти: шляхи подолання викликів та перспективи розвитку</i>	40

ПЕРСПЕКТИВИ СОРТІВ ПІВОНІЙ *LACTIFLORA* GR. ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ ДЛЯ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

Коваленко Нінель Павлівна, доцент, к.с.-г.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет
ninel.kovalenko@pdau.edu.ua

Поспелова Ганна Дмитрівна, доцент, к.с.-г.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет
Самородов Віктор Миколайович, доцент
Полтавський державний аграрний університет
victor.samorodov@pdau.edu.ua

Наразі вимоги до ландшафтного оформлення територій постійно підвищуються. Багато міських кварталів елітної забудови являють собою території під охороною, з контрольованим в'їздом, що дозволяє використовувати в їх озелененні цінні, високо декоративні, а також оригінальні, малопоширені рослини.

З огляду на це проєктантам та озеленювачам слід мати глибокі знання із світового та регіонального асортименту деревних, чагарникових і трав'янистих декоративних рослин, що робить підготовку таких фахівців у вищих навчальних закладах сільськогосподарського профілю актуальною. З одного боку, майбутні бакалаври та магістри отримують відомості з біології, екології та агротехніки, з іншого – знайомляться з різними прийомами просторового оформлення, включаючи закони лінійної та повітряної перспективи, а також ритм, контраст та нюанс. Ритмічне повторення груп рослин через рівну відстань характерно для алей та бордюрів, включаючи міксбордери, причому здавна у міському озелененні для акцентів використовуються різні сорти трав'янистих півоній [1]. Нині вони стали невід'ємною частиною сучасного ландшафту.

Півонії – цінні декоративні кореневищні багаторічники, невибагливі у культурі та довговічні. Вони досить давно застосовуються в озелененні. Великі, здебільшого махрові квітки рожевого, білого, червоного та жовтого кольорів добре зберігаються у зрізі. Ось чому ці якості сприяють зростанню їх популярності в ландшафтному дизайні.

Рід Півонія належить до родини *Raeoniaceae*, за різними даними він налічує 40–47 видів [1, 2, 4]. Ареал їхнього поширення досить великий. У природі півонії зустрічають переважно у Східній Азії, Середземномор'ї, на Кавказі. Види роду *Raeonia* L. поширені в культурі в Україні.

Значну роботу із селекції та інтродукції трав'янистих півоній проводять науковці національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України (у подальшому НБС). Колекція представників роду *Raeonia* розпочала формуватися з 1947 р. і на даний час включає 20 видів та різновидів, які об'єднують до 750 сортів, що відображають усі напрями селекції [2, 4]. Світовий же сортимент півоній складає кілька тисяч. В Україні селекцією активно займалися К. Д. Харченко і І. О. Тиран (з 1963 р.). Згодом їх роботу продовжив В. Ф. Горобець (1971), а зараз ще і Т. О. Щербакова. З усіх цих селекціонерів найбільш вагомі здобутки отримав Василь Федорович Горобець, на його рахунок 60 культиварів

цих рослин. Більшість із них внесено до Державного реєстру сортів рослин України, а десять зареєстровані в Американській Спілці Півоній [1].

Приємно, що за місцем свого народження та становлення В. Ф. Горобець пов'язаний із Полтавщиною, адже він народився у 1945 р. в Лохвиці, а вищу освіту здобув у Полтаві – в нинішньому Полтавському національному педагогічному університеті ім. В. Г. Короленка [5]. Розробці методики селекції півоній наш земляк присвятив свою кандидатську дисертацію (1976 р.), а також декілька фундаментальних монографій. За комплекс проведених досліджень із колекціонування, сортознавства та селекції півоній В. Ф. Горобець удостоєний академічних премій ім. Л. П. Симиренка та М. М. Гришка [5].

Створені вченими НБС сорти півоній відповідають міжнародним стандартам за цілим комплексом показників та отримують нагороди на виставках і конкурсах. Зважаючи на це їх доцільно більш широко використовувати в сучасному зеленому будівництві.

Мета дослідження: оцінити перспективи використання півонії селекції В. Ф. Горобця для сучасного ландшафтного дизайну.

Оскільки найбільш популярними є сорти півонії молочноквіткової (*P. lactiflora*), особливо поширеної в Східній Азії, в своєму дослідженні основну увагу ми звертали саме на сорти групи Лактіфлора (*Lactiflora* Gr) виведені В. Ф. Горобцем. Її культивари створені в межах одного виду *P. lactiflora*. За фенотипом це кущисті прямостоячі рослини. Їх пагони утворюються з потовщеного бульбоподібного кореневища і формують потужну рослину. Трійчасті листки великі, темно-зелені, з широкими загостреними долями. Крупні прості або махрові квітки з'являються на кінцях міцних пагонів, частково з меншими додатковими бутонами. Цікаві з нашого погляду та важливі для ландшафтного дизайну відмінності між основними сортами авторства В. Ф. Горобця наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика сортів *Lactiflora* Gr селекції В. Ф. Горобця

Назва сорту	Рік виведення	Внесення до Держ. реєстру, р.	Висота, см	Квітка	Термін цвітіння	Призначення
Антей	1995	2000	90-100	махрова, темно-червона, висока, 17-19 см	середній	на зріз
Весільна	1994	1998	110-120	махрова, висока, біла, 17-19 см	ранній	універсальний
Дукат	1994	1998	110-120	махрова, яскраво-пурпурово-червона, висока, 17-19 см	середній	універсальний
Загадка Херсонеса	2016	2020	100-110	махрова, висока, світло-рожева, 16-18 см	пізній	універсальний
Зоряна	2011	2013	80-85	анемоноподібна, світло-рожева, 12-14 см	ранній	універсальний
Кассіопея	2017	2020	80-90	махрова, рожева, 16-18 см	середній	універсальний
Кобзар	2007	2009	100-110	махрова, пурпурово-рожева, 16-18 см	середньо-пізній	універсальний
Корсар	2016	2020	90-100	махрова, рихла, темно-	середньо	універ-

				пурпурово-червона, висока, 16-18 см	-ранній	сальний
Ліхтарик	2009	2009	65-75	махрова, висока, яскраво-пурпурова, 15-17 см	ранній	парковий
Львівська Чоколядка	2017	2020	70-85	японського типу, темно-пурпурова, 15-17 см	ранній	парковий
Світлана	2007	2019	95-100	густо-махрова, яскраво-рожева, 16-18 см	пізній	універсальний
Світоч	1985	1995	95-100	густо-махрова, яскраво-малиново-червона, 14-16 см	ранній	універсальний
Серпантин	2017	2020	90-100	японського типу, яскраво-кармінно-пурпурова, 15-18 см	ранній	універсальний
Скарбниця	1994	2018	100-110	густо-махрова, рожево-бузкова, 17-19 см	середньо-ранній	універсальний
Чарівник	2007	2009	100-110	густо-махрова, біла, з кремовий відтінком всередині, 16-18 см	середньо-ранній	універсальний
Ясочка	1992	1998	90-95	махрова, густо-рожева, 16-18 см	середньо-ранній	універсальний

У ландшафтному дизайні згадані сорти використовують у групах, збірних композиціях та як солітери. Вони високо-декоративно виглядають на газонах, в міксбордерах та рабатках, на альпійських гірках. Півонії надають клумбі об'єму та пишності, а по закінченню цвітіння компактний, округлий культивар залишається чудовим декоративним фоном для інших квіткових культур, що робить їх зручними для змішаних композицій. Основною умовою при створенні таких композицій є гармонійне поєднання різноманітних фактур листків та їх забарвлення. Восени листки, набуваючи антоціанових відтінків додають цікавих аспектів до композиції.

Термін цвітіння куща півонії триває в середньому 2–3 тижні, а одноразове масове цвітіння усієї колекції забезпечує високий декоративний ефект. Досліджувані нами сорти *Lactiflora* Gr селекції В. Ф. Горобця мають різні періоди цвітіння. Так, найбільша кількість – 6 сортів (Весільна, Зоряна, Ліхтарик, Львівська Чоколядка, Світоч, Серпантин) – характеризуються раннім цвітінням, 4 (Корсар, Скарбниця, Чарівник, Ясочка) – середньораннім, 3 (Антей, Дукат, Кассіопея) – середнім, сорт Кобзар – середньопізній, а сорти Світлана та Загадка Херсонеса – пізні. Вміле поєднання в композиційній групі сортів різного терміну цвітіння (від раннього до пізнього), дозволяє подовжити хід цвітіння групи до двох місяців. А включення до квіткового ансамблю інших рослин: астильби, троянд, флоксів, ірисів здатне забезпечити навіть безперервне цвітіння. Проте, його тривалість у представників роду *Paeonia* є мінливою ознакою, яка залежить від біологічних особливостей сорту, метеорологічних умов поточного та попереднього років, а також накопичення суми ефективних температур.

Поширеним прийомом у ландшафтному озелененні є розтягування композиції за кольором. При цьому слід враховувати, що гармонізація всіх відтінків між собою є фундаментом для вдалого квіткового ансамблю [3]. Різноманітність палітри кольорів дозволяє розмістити поруч півонії декількох

відтінків, створюючи декоративний ефект за рахунок нюансів. Елегантні махрові різнобарвні квітки наведених у таблиці сортів дають можливість використовувати їх у різних стилях і композиціях.

Часто в ландшафтному дизайні півонії поєднують з глицевими – різними видами та формами ялин, туй та ялівців. Декоративні якості таких біогруп посилюються, створюючи художньо-декоративну єдність [6].

Таким чином, можемо констатувати, що вітчизняні сорти півоній селекції Василя Горобця демонструють високі декоративні якості, а їх сортимент є перспективним для використання в ландшафтному дизайні, озелененні громадських територій, створенні ексклюзивних тематичних експозицій.

Список використаних джерел: 1. Горобець В.Ф. Півонії (біологія, селекція, сорти). К.: НАН України НБС імені М. М. Гришка, 2023. 192 с. 2. Каталог сортів рослин, створених у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України /Т. М. Черевченко, Д. Б. Рахметов, Н. В. Чувікіна, П. А. Мороз, М. Б. Гапоненко. К. : Нора-Прінт, 2004. 32 с. 3. Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Конєва Т. О. Колористика та колорит ландшафту. *Агрolandшафти: інноваційні підходи у землеустрої та плануванні територій : матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Полтава, 15 трав. 2024 р.). Полтава, 2024. С. 57–59. 4. Колекційний фонд квітничково-декоративних рослин Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України. Каталог рослин : довідник / авт.кол. : В. Ф. Горобець, С. П. Машковська, Ю. В. Буйдін [та ін.]. Тернопіль : Медобори, 2008. 180 с. 5. Самородов В., Шиян О. Провідний творець квіткових рослин України в сьйві поважного ювілейю. *Вечірня Полтава*. 2025, № 9 (1663). 23.02. С. 8. 6. Сінельник К. С., Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д. Моделі біогруп з використанням хвойних рослин для озеленення урбанізованих територій. *Агрolandшафти: інноваційні підходи у землеустрої та плануванні територій : матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Полтава, 15 трав. 2024 р.). Полтава, 2024. С. 97–99.

ГЕОДЕЗИЧНІ РОБОТИ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ ТА БЛАГОУСТРОЇ ЛАНДШАФТНИХ ОБ'ЄКТІВ

Вережак Єлизавета Василівна, здобувачка вищої освіти, освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій»

зі спеціальності 193 Геодезія та землеустрій

(наук. кер. – к.с.-г.н., доцент Нагорна С. В.)

Полтавський державний аграрний університет

yelyzaveta.verzhak@st.pdau.edu.ua

Геодезичні роботи відіграють визначальну роль у ландшафтному проєктуванні та благоустрої територій, забезпечуючи високу точність вимірювань і ефективність реалізації проєктів. Використання сучасних геодезичних технологій дозволяє створювати гармонійні, функціональні та візуально привабливі ландшафтні об'єкти, що відповідають сучасним стандартам екологічної безпеки та естетики [1].

Необхідність точного відображення фізичних характеристик території є ключовим аспектом ефективного планування та успішного втілення проєктів. Геодезичне забезпечення впливає на якість кожного етапу ландшафтного проєктування, дозволяючи мінімізувати можливі помилки, уникати